Plan wynikowy do historii dla szkoły podstawowej „Wczoraj i dziś” kl. 7

Plan wynikowy uwzględnia zapisy podstawy programowej z 2017 r. oraz zmiany z 2024 r., wynikające z uszczuplonej podstawy programowej. Szarym kolorem oznaczono treści, o których realizacji decyduje nauczyciel.

Temat lekcji	**Materiał nauczania**	**Odniesienia do podstawy programowej. Uczeń:**	**Wymagania podstawowe Uczeń:**	**Wymagania ponadpodstawowe Uczeń:**
Rozdział I: Europa po kongresie wiedeńskim				
1. Kongres wiedeński	– okoliczności zwołania kongresu wiedeńskiego; – państwa biorące udział w podejmowaniu decyzji kongresu wiedeńskiego; – „sto dni” Napoleona, jego klęska pod Waterloo i ostateczny upadek cesarza Francuzów; – postanowienia kongresu wiedeńskiego; – zmiany ustrojowe i terytorialne; – Święte Przymierze – jego cele i uczestnicy; – znaczenie terminów: *restauracja*, *legitymizm*, *równowaga europejska, „sto dni”.*	– omawia decyzje kongresu wiedeńskiego w odniesieniu do Europy, w tym do ziem polskich (XIX.1)	− wyjaśnia znaczenie terminów: restauracja, legitymizm, równowaga europejska, abdykacja, Święte Przymierze, „sto dni”; − zna daty: obrad kongresu wiedeńskiego (1814–1815), bitwy pod Waterloo (18 VI 1815), podpisania aktu Świętego Przymierza (IX 1815); − identyfikuje postać Napoleona Bonaparte; − wskazuje na mapie państwa decydujące na kongresie wiedeńskim, państwa Świętego Przymierza; − podaje przyczyny zwołania kongresu Wiedeńskiego; − prezentuje główne założenia ładu wiedeńskiego; − przedstawia cele Świętego Przymierza; − przedstawia decyzje kongresu wiedeńskiego.	− zna datę przedziału czasowego „stu dni” Napoleona (III–VI 1815); − identyfikuje postacie: Franciszka I, Fryderyka Wilhelma III, Aleksandra I; − wskazuje na mapie zmiany terytorialne w Europie po kongresie wiedeńskim; − omawia przebieg „stu dni” Napoleona; − przedstawia działalność Świętego Przymierza; − ocenia zasady, na których podstawie stworzono ład wiedeński;

2. Rewolucja przemysłowa	– przyczyny rewolucji przemysłowej; – uwarunkowania i kierunki rozwoju przemysłu w Europie; – rozwój transportu; – skutki gospodarcze rewolucji przemysłowej; – wynalazki XIX w. – elektryczność i początki telekomunikacji ; – znaczenie terminów: *fabryka, industrializacja, urbanizacja, kapitalizm, cywilizacja przemysłowa, rewolucja przemysłowa, maszyna parowa, metropolia;* – postacie historyczne: James Watt, Michael Faraday, Samuel Morse.	– charakteryzuje najważniejsze przejawy rewolucji przemysłowej (wynalazki i ich zastosowania, obszary uprzemysłowienia, zmiany struktury społecznej i warunków życia) (XIX.2)	− wyjaśnia znaczenie terminów: industrializacja, rewolucja przemysłowa, maszyna parowa, manufaktura, urbanizacja, kapitalizm; − zna datę udoskonalenia maszyny parowej (1763); − identyfikuje postacie: Jamesa Watta, Samuela Morse'a; − wymienia przyczyny rewolucji przemysłowej; − wymienia gałęzie przemysłu, które rozwinęły się dzięki zastosowaniu maszyny parowej; − omawia wpływ zastosowania maszyny parowej na rozwój komunikacji; − przedstawia gospodarcze i społeczne skutki industrializacji;	− wyjaśnia znaczenie terminów: cywilizacja przemysłowa, metropolia; – zna daty: skonstruowania silnika elektrycznego (1831), skonstruowania telegrafu (1837); − identyfikuje postać Michaela Faradaya; − wskazuje na mapie państwa, na terenie których w XIX w. rozwinęły się najważniejsze zagłębia przemysłowe Europy,; − wyjaśnia okoliczności narodzin przemysłu w XIX w.; − opisuje sposób działania maszyny parowej; − wyjaśnia znaczenie wynalezienia elektryczności dla rozwoju przemysłu i komunikacji; − ocenia gospodarcze i społeczne skutki rozwoju przemysłu w XIX w.
3. Nowe idee polityczne	– nowe ideologie: liberalizm, konserwatyzm, socjalizm i komunizm; – teoretycy nowych ideologii; – aspekty gospodarcze i społeczno-polityczne nowych ideologii;	– omawia główne założenia nowoczesnych ruchów politycznych (socjalizm, ruch ludowy, ruch narodowy) (XXIII.4)	− wyjaśnia znaczenie terminów: ideologia, liberalizm, konserwatyzm, socjalizm, komunizm, ruch robotniczy, strajk, związek zawodowy, fabrykanci, proletariat; − identyfikuje postacie: Adama Smitha, Edmunda Burke'a, Karola Marksa; − charakteryzuje założenia liberalizmu, konserwatyzmu, socjalizmu i komunizmu.	− wyjaśnia znaczenie terminów: wolna konkurencja, liberalizm ekonomiczny, *manifest komunistyczny*; − zna datę wydania *Manifestu komunistycznego* (1848); − identyfikuje postacie: John Locke, Henriego de Saint-Simona, Roberta Owena, Fryderyka Engelsa;

	– narodziny ruchu robotniczego – związki zawodowe; – znaczenie terminów: *ideologia, wolna konkurencja, strajk, związek zawodowy, fabrykanci, proletariat, liberalizm ekonomiczny;* – postacie historyczne: Adam Smith, Edmund Burke, Robert Owen, Karol Marks.			− wyjaśnia rolę związków zawodowych w rozwoju ruchu robotniczego; − przedstawia okoliczności narodzin liberalizmu, konserwatyzmu i ruchu robotniczego; − wyjaśnia różnice między socjalistami i komunistami; − opisuje i ocenia warunki pracy dzieci w XIX- wiecznej fabryce.
Rozdział II: Ziemie polskie po kongresie wiedeńskim				
1. Po upadku Księstwa Warszawskiego	– podział ziem polskich po kongresie wiedeńskim; – podstawowe zasady ustrojowe w Królestwie Polskim, Wielkim Księstwie Poznańskim i Rzeczypospolitej Krakowskiej; – sytuacja społeczno-gospodarcza Polaków w zaborach pruskim, austriackim i w Królestwie Polskim; –reformy Franciszka Ksawerego Druckiego-Lubeckiego w Królestwie Polskim;	– charakteryzuje okres konstytucyjny Królestwa Polskiego – ustrój, osiągnięcia w gospodarce, kulturze i edukacji (XX.1) – omawia położenie Polaków w zaborach pruskim i austriackim, na obszarze ziem zabranych oraz w Rzeczypospolitej Krakowskiej (XX.3)	− wyjaśnia znaczenie terminów: uwłaszczenie, autonomia, Galicja, unia personalna; − zna daty: powstania Królestwa Polskiego (1815), Wielkiego Księstwa Poznańskiego i Wolnego Miasta Krakowa (1815); − identyfikuje postacie: Aleksandra I, Wielkiego księcia Konstantego; − wymienia postanowienia kongresu wiedeńskiego w sprawie ziem polskich; − wskazuje na mapie podział ziem polskich po kongresie wiedeńskim; − wskazuje na mapie zasięg Królestwa Polskiego; − charakteryzuje ustrój Królestwa Polskiego; − charakteryzuje ustrój Wielkiego Księstwa Poznańskiego;	− wyjaśnia znaczenie terminu: protektorat, namiestnik; − zna daty: nadania wolności osobistej chłopom w zaborze pruskim (1807), zniesienia pańszczyzny w zaborze austriackim (1848); − identyfikuje postać Franciszka Ksawerego Druckiego- Lubeckiego; − omawia proces uwłaszczania chłopów w zaborze pruskim; − omawia organy władzy określone w konstytucji Królestwa Polskiego; − wyjaśnia, jaką rolę odgrywała Rzeczpospolita Krakowska w utrzymaniu polskości; − porównuje sytuacje gospodarczą ziem polskich pod zaborami;

	– reformy uwłaszczeniowe w zaborze pruskim i austriackim; – znaczenie terminu: *autonomia*, *protektorat, uwłaszczenie, Galicja, unia personalna, namiestnik, ziemie zabrane;*		− opisuje ustrój Rzeczypospolitej Krakowskiej; − opisuje sytuację gospodarczą w zaborze pruskim i austriackim.	− ocenia skutki reformy uwłaszczeniowej w zaborze pruskim; − przedstawia reformy gospodarcze Franciszka Ksawerego Druckiego-Lubeckiego; − wymienia wady i zalety ustroju Królestwa Polskiego; − przedstawia sytuację na wsi w Królestwie Polskim.
2. Powstanie listopadowe	– znaczenie terminów: *cenzura*, *konspiracja, kaliszanie, noc listopadowa, dyktator, detronizacja;* – przyczyny wybuchu powstania listopadowego; – przebieg powstania i charakterystyka władz powstańczych; – wojna polsko-rosyjska; – wielkie bitwy powstania listopadowego; – walki powstańcze poza Królestwem Polskim; – przyczyny klęski powstania listopadowego; – postacie historyczne: Piotr Wysocki, Józef Chłopicki, Emilia Plater, Józef Sowiński, car Mikołaj I;	– przedstawia przyczyny wybuchu powstania listopadowego, charakter zmagań i następstwa powstania (XX.2)	− wyjaśnia znaczenie terminów: kaliszanie, konspiracja, noc listopadowa, detronizacja, dyktator; − identyfikuje postacie: Piotra Wysockiego, Józefa Chłopickiego, cara Mikołaja I; − zna daty: wybuchu powstania listopadowego (29/30 XI 1830), wojny polsko-rosyjskiej (II–X 1831), bitwy pod Olszynką Grochowską (II 1831), bitwy pod Ostrołęką (V 1831), bitwy o Warszawę (6–7 IX 1831); − omawia różnice pomiędzy opozycją legalną i nielegalną w Królestwie Polskim; − wskazuje na mapie miejsca najważniejszych bitew powstania listopadowego; − wymienia przyczyny powstania listopadowego;	− identyfikuje postacie: Ignacego Prądzyńskiego, Emilii Plater, Józefa Sowińskiego, Jana Skrzyneckiego, Jana Krukowieckiego; − zna daty: objęcia władzy przez Mikołaja I (1825), bitwy pod Stoczkiem (II 1831), bitew pod Wawrem i Dębem Wielkim (III 1831), bitew pod Iganiami i Boremlem (IV 1831); − wyjaśnia, jaką rolę w życiu Królestwa Polskiego odgrywał wielki książę Konstanty; − ocenia stosunek władz carskich do opozycji legalnej i nielegalnej; − wskazuje na mapie tereny poza Królestwem Polskim, na których toczyły się walki podczas powstania w latach 1830–1831; − opisuje przebieg nocy listopadowej;

			− wyjaśnia, jakie znaczenie dla powstania listopadowego miała detronizacja cara Mikołaja I; − omawia przyczyny klęski powstania listopadowego.	− charakteryzuje poczynania władz powstańczych do wybuchu wojny polsko-rosyjskiej; − opisuje przebieg wojny polsko-rosyjskiej; − ocenia, czy powstanie listopadowe miało szanse powodzenia.
3. Polacy po powstaniu listopadowym	– rozmiary i znaczenie Wielkiej Emigracji; – skutki powstania listopadowego w Królestwie Polskim i na ziemiach zabranych – represje popowstaniowe; – zmiany ustrojowe w Królestwie Polskim; – represje w zaborze pruskim; – znaczenie terminów: *Wielka Emigracja, Statut organiczny, kontrybucja, katorga, represje;*	– charakteryzuje znaczenie Wielkiej Emigracji (XX.4) – przedstawia przyczyny wybuchu powstania listopadowego, charakter zmagań i następstwa powstania (XX.2)	− wyjaśnia znaczenie terminów: katorga, zsyłka, emigracja, Wielka Emigracja, represja; − identyfikuje postacie: Fryderyka Chopina, Adama Mickiewicza, Juliusza Słowackiego, Zygmunta Krasińskiego; − wymienia przyczyny Wielkiej Emigracji; − wskazuje na mapie główne kraje, do których emigrowali Polacy po upadku powstania listopadowego; − wymienia formy działalności Polaków na emigracji; − wymienia represje wobec uczestników powstania listopadowego; − charakteryzuje politykę władz rosyjskich wobec Królestwa Polskiego; − wskazuje przykłady polityki rusyfikacji w Królestwie Polskim po upadku powstania listopadowego.	− wyjaśnia znaczenie terminów: kontrybucja, Statut organiczny; − identyfikuje postać Iwana Paskiewicza; − zna datę wprowadzenia Statutu organicznego (1832); − opisuje działalność kulturalną Polaków na emigracji; − ocenia działalność Polaków na emigracji; − ocenia politykę władz zaborczych wobec Polaków po upadku powstania listopadowego.
4. [5.] Kultura	– kultura polska i oświata w zaborach pruskim, austriackim i w	– charakteryzuje znaczenie Wielkiej Emigracji (XX.4)	− wyjaśnia znaczenie terminów: romantyzm, racjonalizm, mesjanizm;	− zna daty: otwarcia uniwersytetu Warszawskiego (1816), otwarcia Zakładu

polska pod zaborami	Rzeczypospolitej Krakowskiej; – kultura polska po rozbiorach; – idee romantyzmu; – osiągnięcia kultury polskiej doby romantyzmu; – polski mesjanizm; – początki badań historii Polski; – znaczenie terminów: *racjonalizm, romantyzm*, *mesjanizm;* – postacie historyczne: Fryderyk Chopin, Adam Mickiewicz, Juliusz Słowacki, Andrzej Towiański, Artur Grottger, Joachim Lelewel.		− identyfikuje postacie: Adama Mickiewicza, Juliusza Słowackiego, Fryderyka Chopina, Joachima Lelewela, Adama Jerzego Czartoryskiego; − wymienia poglądy romantyków; − wyjaśnia, na czym polegał konflikt romantyków z klasykami; − przedstawia najwybitniejszych polskich twórców epoki romantyzmu; − wymienia ośrodki kulturalno- oświatowe pod zaborami.	Narodowego im. Ossolińskich we Lwowie (1817); − identyfikuje postacie: Andrzeja Towiańskiego, Artura Grottgera, Antoniego Malczewskiego; − charakteryzuje działalność kulturalno-oświatową Polaków pod zaborami; − charakteryzuje warunki, w jakich ukształtował się polski romantyzm; − przedstawia sytuację kultury polskiej po utracie niepodległości; − wyjaśnia, czym był polski mesjanizm; − ocenia wpływ romantyzmu na niepodległościowe postawy Polaków.
Rozdział III: Europa i świat po Wiośnie Ludów				
1. Stany Zjednoczone w XIX wieku	– rozwój terytorialny Stanów Zjednoczonych; – rozwój demograficzny, napływ imigrantów, osadnictwo i los rdzennych mieszkańców Ameryki Północnej; – dualizm gospodarczy i polityczny Stanów Zjednoczonych w połowie XIX w.; – problem niewolnictwa i ruch abolicjonistyczny;	– prezentuje przyczyny i skutki wojny secesyjnej w Stanach Zjednoczonych (XXII.2)	− wyjaśnia znaczenie terminów: secesja, wojna secesyjna, Konfederacja, Unia, Północ, Południe, dyskryminacja; − zna daty: wojny secesyjnej (1861–1865), wydania dekretu o zniesieniu niewolnictwa (1863); − identyfikuje postacie: Abrahama Lincolna, Roberta Lee, Ulyssesa Granta; − charakteryzuje sytuację gospodarczą, społeczną i polityczną Północy i Południa;	− wyjaśnia znaczenie terminów: abolicjonizm, demokraci, republikanie, taktyka spalonej ziemi; − zna daty: wyboru A. Lincolna na prezydenta USA (1860), secesji Karoliny Południowej (1860), powstania Skonfederowanych Stanów Ameryki (1861), ataku na Fort Sumter (IV 1861), bitwy pod Gettysburgiem (VII 1863), kapitulacji wojsk Konfederacji (VI 1865);

	– przyczyny i przebieg wojny secesyjnej; – skutki wojny domowej; – znaczenie terminów: *abolicjonizm, secesja, Unia, Konfederacja*, *dyskryminacja;* – postać historyczna: Abraham Lincoln.		− wymienia przyczyny i skutki wojny secesyjnej; − opisuje przebieg wojny secesyjnej; − omawia społeczne, polityczne i gospodarcze skutki wojny secesyjnej.	− wskazuje na mapie etapy rozwoju terytorialnego Stanów Zjednoczonych w XIX w.; − przedstawia przyczyny i skutki rozwoju terytorialnego Stanów Zjednoczonych w XIX w.; − porównuje sytuację gospodarczą, społeczną i polityczną Północy i Południa; − wyjaśnia, jakie konsekwencje dla dalszego przebiegu wojny miał dekret o zniesieniu niewolnictwa; − ocenia znaczenie zniesienia niewolnictwa w USA;
2. Zjednoczenie Włoch i Niemiec	– rola Piemontu w procesie jednoczenia Włoch; – przebieg wojny z Austrią i rola Francji w procesie jednoczenia Włoch; – wyprawa „tysiąca czerwonych koszul”; – zjednoczenie Włoch i powstanie Królestwa Włoch; – koncepcje zjednoczenia Niemiec; – rola Prus w procesie jednoczenia Niemiec – polityka Ottona von Bismarcka; – wojny Prus z Danią, Austrią i Francją oraz ich	– opisuje procesy zjednoczeniowe Włoch i Niemiec (XXII.1)	− wyjaśnia znaczenie terminu wyprawa „tysiąca czerwonych koszul”; − zna daty: wybuchu powstania w Królestwie Obojga Sycylii (1860), powstania Królestwa Włoch (1861), wojny Prus i Austrii z Danią (1864), wojny Prus z Austrią (1866), wojny francusko-pruskiej (1870–1871), ogłoszenia powstania II Rzeszy Niemieckiej (18 I 1871); − identyfikuje postacie: Giuseppe Garibaldiego, Wiktora Emanuela II, Ottona von Bismarcka, Wilhelma I; − opisuje przebieg procesu jednoczenia Włoch; − wyjaśnia, jaką rolę w jednoczeniu Włoch odegrał Giuseppe Garibaldi;	− wyjaśnia znaczenie terminu: Niemiecki Związek Celny, Związek Północnoniemiecki; − zna daty: bitew pod Magentą i Solferino (1859), zajęcia Wenecji przez Królestwo Włoch (1866), zajęcia Państwa Kościelnego przez Królestwo Włoch (1870), bitwy pod Sadową (1866), bitwy pod Sedanem (1870); − identyfikuje postacie: Henriego Dunat’a ; − charakteryzuje i wskazuje na mapie etapy jednoczenia Włoch i Niemiec; − wyjaśnia, dlaczego Piemont stał się ośrodkiem jednoczenia Włoch; − dostrzega najważniejsze podobieństwa i różnice w procesie zjednoczenia Włoch i Niemiec;

	znaczenie dla poszerzania wpływów pruskich w Niemczech; – proklamacja Cesarstwa Niemieckiego ; – znaczenie terminów: *„czerwone koszule”;* – postacie historyczne: Wiktor Emanuel II, Giuseppe Garibaldi, Otto von Bismarck, Wilhelm I.		− przedstawia przyczyny, przebieg i skutki wojny francusko-pruskiej; − wymienia skutki wojen Prus z Danią i Austrią dla procesu jednoczenia Niemiec; − wyjaśnia, jaką rolę w jednoczeniu Niemiec odegrał Otto von Bismarck; − przedstawia skutki zjednoczenia Włoch i Niemiec dla Europy.	− ocenia rolę Ottona von Bismarcka w procesie jednoczenia Niemiec; − ocenia metody stosowane przez Ottona von Bismarcka i Giuseppe Garibaldiego w procesie jednoczenia swoich państw.
3. Kolonializm w XIX wieku	– przyczyny ekspansji kolonialnej w XIX w.; – kolonizacja Afryki; – polityka kolonialna w Azji; – gospodarcza i społeczna rola kolonii w XIX w.; – konflikty kolonialne; – imperium kolonialne Wielkiej Brytanii; – znaczenie terminu *kolonializm*, *eksterminacja, metropolia, kompania handlowa;* – postacie historyczne: królowa Wiktoria.	– wyjaśnia przyczyny, zasięg i następstwa ekspansji kolonialnej państw europejskich w XIX wieku (XXII.3)	− wyjaśnia znaczenie terminów: kolonializm, metropolia, eksterminacja, kompania handlowa; − identyfikuje postać królowej Wiktorii; − wskazuje na mapie posiadłości kolonialne Wielkiej Brytanii; − wymienia przyczyny i skutki ekspansji kolonialnej; − wymienia państwa, które uczestniczyły w kolonizacji Afryki i Azji; − przedstawia skutki ekspansji kolonialnej dla państw europejskich i mieszkańców terenów podbitych.	− wyjaśnia znaczenie terminów: powstanie sipajów, wojny opiumowe, powstanie bokserów, wojny burskie, Kompania Wschodnioindyjska; − wskazuje na mapie tereny świata, które podlegały kolonizacji pod koniec XIX w.; − przedstawia i porównuje kolonizację Afryk i i Azji; − charakteryzuje kolonialne imperium Wielkiej Brytanii; − omawia przykłady konfliktów kolonialnych; − ocenia politykę mocarstw kolonialnych wobec podbitych ludów i państw.
4. Przemiany polityczno	– demokratyzacja życia politycznego; – rozwój ruchu robotniczego;	– wymienia nowe idee polityczne i zjawiska kulturowe, w tym początki	− wyjaśnia znaczenie terminów: społeczeństwo industrialne, demokratyzacja, anarchizm, nacjonalizm, syjonizm, monarchia parlamentarna, system	− wyjaśnia znaczenie terminów: rewolucja proletariacka, Międzynarodówka, solidaryzm społeczny, encyklika;

-społeczne w Europie	– narodziny nurtu socjaldemokratycznego; – ideologia anarchistyczna; – początki chrześcijańskiej demokracji; – rozwój ideologii nacjonalistycznych; – wpływ przemian cywilizacyjnych na proces emancypacji kobiet; – znaczenie terminów: *społeczeństwo industrialne, anarchizm, nacjonalizm, szowinizm, syjonizm, emancypacja, sufrażystki, chrześcijańska demokracja;* – postać historyczna: papież Leon XIII, Eduard Bernstein, Michał Bakunin.	kultury masowej i przemiany obyczajowe (XXII.4)	republikański, socjaliści, socjaldemokracja, szowinizm, chrześcijańska demokracja (chadecja), emancypantki, sufrażystki; − identyfikuje postacie: Eduarda Bernstein, Michała Bakunina, papieża Leona XIII; − wyjaśnia, na czym polegał proces demokratyzacji; − wymienia nowe ruchy polityczne w Europie drugiej połowy XIX w.; − przedstawia założenia programowe socjalistów, i chrześcijańskiej demokracji; − wymienia postulaty emancypantek i sufrażystek.	− zna daty: ustanowienia 1 maja Świętem Pracy (1889), ogłoszenia encykliki *Rerum novarum* (1891); − omawia różnice między zwolennikami socjaldemokracji a komunistami; − przedstawia cele i metody działania anarchistów; − przedstawia wpływ ideologii nacjonalizmu na kształtowanie się różnych postaw wobec narodu i mniejszości narodowych; − przedstawia okoliczności kształtowania się syjonizmu i jego założenia; − wyjaśnia, jakie okoliczności wpłynęły na narodziny ruchu emancypacji kobiet; − ocenia działalność emancypantek i sufrażystek w procesie dążenia do równouprawnienia kobiet.
5. Postęp techniczny i kultura przełomu XIX i XX wieku	– teoria ewolucji i jej znaczenie dla rozwoju nauki; – rozwój nauk przyrodniczych oraz medycyny i higieny w drugiej połowie XIX w.; – odkrycia z dziedziny fizyki – promieniotwórczość pierwiastków; – rozwój komunikacji i środków transportu;	– wymienia nowe idee polityczne i zjawiska kulturowe, w tym początki kultury masowej i przemiany obyczajowe (XXII.4)	− wyjaśnia znaczenie terminów: teoria ewolucji, promieniowanie X, pasteryzacja, realizm, impresjonizm, naturalizm, secesja, kubizm, kultura masowa; − zna datę ogłoszenia teorii ewolucji przez K. Darwina (1859); − identyfikuje postacie: Karola Darwina, Marii Skłodowskiej-Curie, Ludwika Pasteura, , Dmitrija Mendelejewa, Wilhelma Roentgena, Claude Monet'a, Charlsa	− wyjaśnia znaczenie terminu: historyzm, symbolizm, futuryzm, ekspresjonizm; − zna datę pierwszych igrzysk olimpijskich (1896); − identyfikuje postacie: Pierre'a Curie, Roberta Kocha, Karla Benza, Gottlieba Daimlera, Orville'a i Wilbura Wright, Émile'a Zoli, Fiodora Dostojewskiego; − wyjaśnia, jakie czynniki miały wpływ na spadek liczby zachorowań i śmiertelności w XIX w.

	– budowa wielkich kanałów morskich i ich znaczenie (Kanał Sueski i Panamski); – nowe nurty w literaturze, malarstwie, muzyce i architekturze drugiej połowy XIX w. (impresjonizm, secesja); – postacie historyczne: Karol Darwin, Maria Skłodowska-Curie, Ludwik Pasteur, bracia Wright, bracia Lumière, Dmitrij Mendelejew, Wilhelm Roentgen, Claude Monet, Charls Dickens, Rudolf Diesel; – narodziny kultury masowej (radio, kino); – upowszechnienie sportu i kultury fizycznej; – znaczenie terminów: *realizm, naturalizm, impresjonizm, historyzm, secesja, kubizm, futuryzm, ekspresjonizm.*		Dickens'a, Auguste'a i Louisa Lumière, Rudolfa Diesla; − przedstawia założenia teorii ewolucji; − wymienia odkrycia naukowe, które wpłynęły na rozwój nauk przyrodniczych i medycznych; − wskazuje wynalazki, które miały wpływ na życie codzienne; − charakteryzuje rozwój komunikacji i transportu; − przedstawia cechy charakterystyczne kultury masowej; − charakteryzuje nowe kierunki w sztuce i architekturze; − omawia przemiany w II połowie XIX wieku w dziedzinie sportu.	− wyjaśnia, w jaki sposób wynalazki zmieniły życie codzienne w XIX w. − ocenia znaczenie rozpowszechnienia nowych środków transportu; − ocenia znaczenie budowy Kanału Sueskiego i Kanału Panamskiego dla rozwoju komunikacji; − wyjaśnia, jakie cele przyświecały literaturze i sztuce przełomu wieków; − wyjaśnia, w jaki sposób poglądy pozytywistów wpłynęły na literaturę i sztukę przełomu XIX i XX w.
Rozdział IV: Ziemie polskie po Wiośnie Ludów				
1. Powstanie styczniowe	– początki idei pracy organicznej na ziemiach polskich; – odwilż posewastopolska w Rosji i Królestwie Polskim;	– omawia pośrednie i bezpośrednie przyczyny powstania, w tym „rewolucję	− wyjaśnia znaczenie terminów: praca organiczna, „czerwoni", „biali", branka, ukaz, wojna partyzancka, dyktator, „rewolucja moralna";	− wyjaśnia znaczenie terminów: odwilż (wiosna) posewastopolska;

	– manifestacje patriotyczne i „rewolucja moralna” – wzrost aktywności politycznej polskiego społeczeństwa; – stronnictwa polityczne w Królestwie Polskim – „biali” i „czerwoni”; – polityka A. Wielopolskiego i jego reformy; – bezpośrednie przyczyny i okoliczności wybuchu powstania styczniowego; – wymowa i znaczenie manifestu Tymczasowego Rządu Narodowego; – przebieg i charakter walk powstańczych w Królestwie Polskim i na Litwie; – rola dyktatorów i Rządu Narodowego; – kwestia chłopska podczas powstania styczniowego – dekret cara o uwłaszczeniu; – znaczenie terminów: *„rewolucja moralna”, biali, czerwoni, branka, dyktator, wojna partyzancka, praca organiczna, ukaz;* – postacie historyczne: Aleksander Wielopolski, Romuald Traugutt, Ludwik	moralną” 1861–1862 (XXI.1) – dokonuje charakterystyki działań powstańczych z uwzględnieniem, jeśli to możliwe, przebiegu powstania w swoim regionie (XXI.2) – omawia uwłaszczenie chłopów w zaborze rosyjskim oraz porównuje z uwłaszczeniem w pozostałych zaborach (XXI.3)	− zna daty: wybuchu powstania (22 I 1863), ogłoszenia manifestu Tymczasowego Rządu Narodowego (22 I 1863), ukazu o uwłaszczeniu w Królestwie Polskim (III 1864); − identyfikuje postacie: Aleksandra Wielopolskiego, Ludwika Mierosławskiego, Mariana Langiewicza, Romualda Traugutta; − wymienia założenia pracy organicznej; − określa przyczyny powstania styczniowego; − przedstawia programy polityczne „białych” i „czerwonych”; − wyjaśnia wpływ „rewolucji moralnej” w kształtowaniu polskiego patriotyzmu; − przedstawia reformy Aleksandra Wielopolskiego; − charakteryzuje przebieg walk powstańczych; − omawia okoliczności i skutki wprowadzenia dekretu o uwłaszczeniu w Królestwie Polskim; – omawia uwłaszczenie chłopów w zaborze rosyjskim oraz porównuje z uwłaszczeniem w pozostałych zaborach; − wskazuje przyczyny upadku powstania styczniowego.	− zna daty: aresztowania Romualda Traugutta (IV 1864), objęcia dyktatury przez Mariana Langiewicza (III 1863); − identyfikuje postacie: Hipolita Cegielskiego, Andrzeja Zamoyskiego, Leopolda Kronenberga, Józefa Hauke-Bosaka, Jarosława Dąbrowskiego; − charakteryzuje odwilż posewastopolską w Królestwie Polskim; − wyjaśnia, jaką rolę odgrywały manifestacje patriotyczne w przededniu wybuchu powstania; − wskazuje różnicę w stosunku do powstania zbrojnego między „czerwonymi” i „białymi”; − ocenia politykę Aleksandra Wielopolskiego; − wskazuje na mapie zasięg działań powstańczych, tereny objęte działaniami dużych grup powstańczych; − wyjaśnia, jaką rolę w upadku powstania odegrała kwestia chłopska.

	Mierosławski, Marian Langiewicz.			
2. Po powstaniu styczniowym	– represje wobec uczestników powstania styczniowego; – likwidacja odrębności Królestwa Polskiego i polityka Rosji na ziemiach zabranych; – polityka rusyfikacji urzędów i szkolnictwa; – represje wobec Kościoła katolickiego i unickiego; – sposoby oporu Polaków przed polityką rusyfikacji; – polityka germanizacji w zaborze pruskim – rugi pruskie; – autonomia Galicji i jej przejawy – polonizacja oświaty i rozwój kultury ; – postawy Polaków wobec polityki zaborców w zaborze pruskim i austriackim; – świadomość narodowa Polaków pod zaborami i proces powstawania nowoczesnego narodu polskiego; – postacie historyczne: Michał Drzymała, Maria	– charakteryzuje formy represji popowstaniowych (XXI.4) – omawia politykę zaborców wobec mieszkańców ziem dawnej Rzeczypospolitej – […] germanizacja, autonomia galicyjska (XXIII.1) – opisuje postawy społeczeństwa polskiego w stosunku do zaborców – trójlojalizm, praca organiczna, ruch spółdzielczy (XXIII.2) – opisuje formowanie się nowoczesnej świadomości narodowej Polaków (XXIII.3)	– wyjaśnia znaczenie terminów: rusyfikacja, Kraj Przywiślański, germanizacja, rugi pruskie, trójlojalizm, praca organiczna, Komisja Kolonizacyjna; – identyfikuje postać: Michała Drzymały, Marii Konopnickiej; – zna datę protestu dzieci we Wrześni (1901); – wymienia bezpośrednie represje wobec uczestników powstania styczniowego; – przedstawia postawy Polaków w Królestwie Polskim wobec rusyfikacji i germanizacji; – przedstawia politykę władz carskich wobec Królestwa Polskiego; – wymienia przykłady rusyfikacji i germanizacji Polaków pod zaborami; - wymienia przykłady trójlojalizmu Polaków w zaborze rosyjskim, pruskim, austriackim; – charakteryzuje działalność ruchu spółdzielczego w zaborze pruskim.	– wyjaśnia znaczenie terminów: generał-gubernator, kibitka, tajne komplety, Uniwersytet Latający, Hakata, nowela osadnicza, Rota, ustawa kagańcowa; – identyfikuje postacie: Ottona von Bismarcka, Piotra Wawrzyniaka; – zna daty: rozpoczęcia rugów pruskich (1885), powstania Komisji Kolonizacyjnej (1886), ogłoszenia tzw. noweli osadniczej (1904), wprowadzenia tzw. ustawy kagańcowej (1908); – omawia walkę władz carskich z polskim Kościołem; – ocenia politykę caratu wobec ludności polskiej na ziemiach zabranych – przedstawia postawę polskiego Kościoła wobec kulturkampfu; – ocenia postawy Polaków wobec polityki germanizacyjnej władz pruskich; – ocenia znaczenie autonomii galicyjskiej dla rozwoju polskiego życia narodowego

	Konopnicka, Piotr Wawrzyniak; – znaczenie terminów: *rusyfikacja*, *germanizacja, Uniwersytet Latający, tajne komplety, kibitka, trójlojalizm, rugi pruskie, Komisja Kolonizacyjna, ustawa kagańcowa, strajk szkolny.*			
3. Zmiany społeczno-gospodarcze na ziemiach polskich	– przemiany gospodarcze i społeczne na ziemiach polskich w drugiej połowie XIX w.; – specyfika sytuacji gospodarczej poszczególnych zaborów; – asymilacja Żydów na ziemiach polskich – postęp cywilizacyjny na ziemiach polskich w drugiej połowie XIX w.; – znaczenie terminów: *emigracja zarobkowa*, *ziemiaństwo, spółdzielnie oszczędnościowo-pożyczkowe, asymilacja, burżuazja, robotnicy;* – postacie historyczne: Hipolit Cegielski, Ignacy Łukasiewicz, Franciszek Stefczyk.	– opisuje postawy społeczeństwa polskiego w stosunku do zaborców – trójlojalizm, praca organiczna, ruch spółdzielczy (XXIII.2) – opisuje formowanie się nowoczesnej świadomości narodowej Polaków (XXIII.3)	− wyjaśnia znaczenie terminów: spółdzielnie oszczędnościowo-pożyczkowe, asymilacja, emigracja zarobkowa, burżuazja, robotnicy, ziemiaństwo; − zna daty: zniesienia granicy celnej z Rosją (1851), uwłaszczenia chłopów w zaborze rosyjskim (1864); − identyfikuje postacie: Hipolita Cegielskiego, Franciszka Stefczyka; − wyjaśnia przyczyny i wskazuje kierunki emigracji zarobkowej Polaków pod koniec XIX w.; − wymienia przykłady przedsiębiorczości Polaków w zaborze pruskim; − charakteryzuje rozwój gospodarczy ziem polskich; − wymienia grupy społeczne, które wykształciły się w społeczeństwie polskim w XIX w.;	− omawia rozwój Łodzi jako miasta przemysłowego; − opisuje okręgi przemysłowe w Królestwie Polskim i na ziemiach zabranych; − opisuje przykłady przedsiębiorczości w zaborze rosyjskim, pruskim i austriackim; − omawia rozwój spółdzielczości w Galicji; − porównuje rozwój gospodarczy ziem polskich trzech zaborów; − wyjaśnia, na czym polegał proces asymilacji Żydów i jakie były jego skutki.

			– omawia przykłady przemian cywilizacyjnych na ziemiach polskich w XIX w.	
4. Działalność polityczna na ziemiach polskich	– okoliczności narodzin nowych ruchów politycznych na ziemiach polskich; – założenia programowe i działalność partii socjalistycznych, nacjonalistycznych i ludowych; – podziały na polskiej scenie politycznej na przełomie XIX i XX w.; – przyczyny rewolucji 1905–1907 na ziemiach polskich oraz jej kontekst narodowy i społeczny; – przebieg rewolucji lat 1905–1907; – powstanie organizacji niepodległościowych (Związek Walki Czynnej, Związek Strzelecki); – znaczenie terminów: *solidaryzm narodowy*, *antysemityzm, krwawa niedziela, orientacja prorosyjska i proaustriacka;*	– omawia główne założenia nowoczesnych ruchów politycznych (socjalizm, ruch ludowy, ruch narodowy) (XXIII.4) – wyjaśnia społeczne i narodowe aspekty rewolucji w latach 1905–1907 (XXIII.5)	– wyjaśnia znaczenie terminów: solidaryzm narodowy, endecja, krwawa niedziela, orientacja prorosyjska, orientacja proaustriacka; – rozwija skrót: SDKP , SDKPiL, PPS, PSL; – zna daty: powstania Wielkiego Proletariatu (1882), Polskiej Partii Socjalistycznej (1892), Stronnictwa Narodowo-Demokratycznego (1897), Polskiego Stronnictwa Ludowego (1903); – identyfikuje postacie: Ludwika Waryńskiego, Róży Luksemburg, Józefa Piłsudskiego, Romana Dmowskiego, Wincentego Witosa, Ignacego Daszyńskiego; – wskazuje partie należące do ruchu narodowego socjalistycznego i ludowego; – wyjaśnia, dlaczego polski ruch ludowy powstał i rozwinął się w Galicji; – wymienia założenia programowe Polskiej Partii Socjalistycznej, Polskiego Stronnictwa Ludowego, Stronnictwa Narodowo-Demokratycznego; – wymienia przyczyny rewolucji 1905–1907 w Rosji i Królestwie Polskim;	– wyjaśnia znaczenie terminów: Duma Państwowa, Macierz Szkolna; – zna daty: powstania Socjaldemokracji Królestwa Polskiego (1893), Socjaldemokracji Królestwa i Polskiego i Litwy (1900), Stronnictwa Ludowego (1895), Polskiej Partii Socjaldemokratycznej Galicji i Śląska (1897); – identyfikuje postacie: Stanisława Wojciechowskiego, Stanisława Stojałowskiego, Franciszka Stefczyka, Marii i Bolesława Wysłouchów; – omawia okoliczności narodzin ruchu ludowego na ziemiach polskich; – porównuje założenia programowe PPS i SDKPiL; – przedstawia okoliczności ukształtowania się orientacji politycznych Polaków na początku XX w.; – porównuje założenia programowe zwolenników polskich stronnictw niepodległościowych do 1914 r.; – ocenia stosunek polskich partii politycznych do rewolucji 1905–1907;

	– postacie historyczne: Ludwik Waryński, Józef Piłsudski, Roman Dmowski, Wincenty Witos;		− przedstawia przebieg i skutki rewolucji 1905–1907 w Królestwie Polskim.	− charakteryzuje polskie organizacje niepodległościowe w zaborze austriackim.
5. Kultura polska na przełomie XIX i XX wieku	– program polskiego pozytywizmu i jego teoretycy; – znaczenie pracy organicznej i pracy u podstaw dla społeczeństwa polskiego; – wzrost popularności powieści i malarstwa historycznego; – Młoda Polska i jej wkład w rozwój kultury polskiej przełomu wieków; – początki kultury masowej na ziemiach polskich; – znaczenie terminów: *pozytywizm, praca organiczna, praca u podstaw, modernizm, Młoda Polska, realizm*, – postacie historyczne: Bolesław Prus, Henryk Sienkiewicz, Maria Konopnicka, Jan Matejko, Stanisław Wyspiański, Helena Modrzejewska.	– opisuje formowanie się nowoczesnej świadomości narodowej Polaków (XXIII.3)	− wyjaśnia znaczenie terminów: pozytywizm, praca organiczna, praca u podstaw, Młoda Polska, modernizm, realizm; − identyfikuje postacie: Henryka Sienkiewicza, Bolesława Prusa, Władysława Reymonta, Elizy Orzeszkowej, Jana Matejki, Marii Konopnickiej, Stanisława Wyspiańskiego, Stefana Żeromskiego; − wyjaśnia, dlaczego Galicja stała się centrum polskiej nauki i kultury; − podaje przykłady literatury i malarstwa tworzonego ku pokrzepieniu serc; − wyjaśnia, na czym polegało tworzenie dzieł ku pokrzepieniu serc; − wymienia cechy kultury masowej na ziemiach polskich przełomu XIX i XX w.; − charakteryzuje kulturę Młodej Polski.	− wyjaśnia znaczenie terminów: literatura postyczniowa, ogródki jordanowskie, skauting; − identyfikuje postacie: Henryka Jordana, Andrzeja Małkowskiego, Kazimierza Prószyńskiego, Heleny Modrzejewskiej; − wyjaśnia, jaki wpływ na przemiany światopoglądowe miała klęska powstania styczniowego; − wyjaśnia, jaką rolę miało popularyzowanie historii wśród Polaków pod zaborami; − charakteryzuje sztukę polską przełomu XIX i XX w.; − ocenia skuteczność tworzenia literatury i malarstwa ku pokrzepieniu serc.
Rozdział V: I wojna światowa				

1. Świat na drodze ku wojnie	– rola nowych mocarstw (Stany Zjednoczone, Niemcy i Japonia) w zmianie układu sił na świecie; – wyścig zbrojeń – nowe rozwiązania techniczne w służbie armii; – narastanie konfliktów politycznych, gospodarczych i militarnych między mocarstwami europejskimi; – powstanie trójprzymierza i trójporozumienia; – znaczenie terminów: *trójprzymierze*, *trójporozumienie*.	– wymienia główne przyczyny wojny (XXIV.1)	− wyjaśnia znaczenie terminów: trójprzymierze/państwa centralne, trójporozumienie/ententa; − zna daty: zawarcia trójprzymierza (1882), powstania trójporozumienia (1907); − wskazuje na mapie państwa należące do trójprzymierza i trójporozumienia; − wskazuje cele trójprzymierza i trójporozumienia; − wyjaśnia, na czym polegał wyścig zbrojeń; − omawia przyczyny narastania konfliktów między europejskimi mocarstwami; − wymienia pośrednie przyczyny wybuchu I wojny światowej.	− wyjaśnia znaczenie terminu: pacyfizm; − wyjaśnia, jaki wpływ na ład światowy miało powstanie nowych mocarstw w drugiej połowie XIX i na początku XX w. − opisuje okoliczności powstania trójprzymierza i trójporozumienia.
2. Na frontach I wojny światowej	– rola zamachu w Sarajewie dla losów Europy; – działania na froncie zachodnim (bitwy nad Marną, pod Verdun); – przebieg walk na froncie wschodnim (bitwy pod Tannenbergiem i Gorlicami); – działania wojenne na morzach i ich znaczenie dla przebiegu wojny; – okoliczności przystąpienia Stanów Zjednoczonych do wojny;	– wymienia główne przyczyny wojny (XXIV.1) – omawia specyfikę działań wojennych: wojna pozycyjna, manewrowa, działania powietrzne i morskie (XXIV.2) – charakteryzuje postęp techniczny w okresie I wojny światowej (XXIV.3)	− wyjaśnia znaczenie terminów: ultimatum, wojna błyskawiczna, wojna pozycyjna, wojna manewrowa ,front, nieograniczona wojna podwodna; − zna daty: zamachu w Sarajewie (28 VI 1914), I wojny światowej (1914–1918), wypowiedzenia wojny Serbii przez Austro-Węgry (28 VII 1914), wypowiedzenia wojny Niemcom przez Stany Zjednoczone (IV 1917),podpisania traktatu brzeskiego (3 III 1918), podpisania kapitulacji przez Niemcy w Compiègne (11 XI 1918); − identyfikuje postać Franciszka Ferdynanda Habsburga;	− wyjaśnia znaczenie terminu:, U-Boot, ofensywa; − zna daty: przyłączenia się Włoch do ententy (1915), ogłoszenia nieograniczonej wojny podwodnej (1917), bitwy nad Marną (IX 1914), bitwy pod Verdun (1916), bitwy pod Ypres (1915), bitwy nad Sommą (1916), pod Tannenbergiem (VIII 1914); − identyfikuje postacie: Karola I Habsburga, Wilhelma II, Gawriło Principa; − omawia przebieg wojny na morzach i oceanach ; − przedstawia przebieg walk na Bałkanach i we Włoszech;

	– zakończenie działań wojennych – traktat brzeski, rozejm w Compiègne; – znaczenie terminów: *wojna błyskawiczna, wojna pozycyjna, wojna manewrowa, nieograniczona wojna podwodna;* – postać historyczna: arcyksiążę Franciszek Ferdynand Habsburg		− wskazuje na mapie państwa europejskie walczące w Wielkiej Wojnie po stronie ententy i państw centralnych; − przedstawia przyczynę bezpośrednią wybuchu Wielkiej Wojny; − wymienia przyczynę zmiany planów wojny błyskawicznej na pozycyjną; − wyjaśnia, jaki wpływ na przebieg wojny miało wprowadzenie nowych rodzajów broni; − opisuje przebieg walk na froncie zachodnim i wschodnim; − wskazuje przyczyny klęski państw centralnych.	− wyjaśnia, jaki wpływ na losy wojny miała sytuacja wewnętrzna w Niemczech i Austro-Węgrzech; − ocenia skutki ogłoszenia przez Niemcy nieograniczonej wojny podwodnej; − ocenia skutki zastosowania nowych rodzajów broni; − porównuje taktykę prowadzenia działań na froncie wschodnim i zachodnim.
3. Rewolucje w Rosji	– przyczyny, przebieg i skutki rewolucji lutowej w Rosji; – konflikt wewnętrzny w okresie dwuwładzy (działalność Lenina, ogłoszenie tzw. tez kwietniowych); – rewolucja październikowa i jej skutki; – wojna domowa i interwencje sił ententy; – następstwa polityczne i międzynarodowe rewolucji bolszewickiej i wojny domowej;	– opisuje rewolucję i wojnę domową w Rosji (XXIV.4)	− wyjaśnia znaczenie terminów: rewolucja lutowa, rewolucja październikowa, dwuwładza, bolszewicy, tezy kwietniowe, Armia Czerwona; - rozwinie skrót ZSRS; − zna daty: wybuchu rewolucji lutowej (III 1917), wybuchu rewolucji październikowej (XI 1917), wojny domowej w Rosji (1919–1922), powstania ZSRS (XII 1922); − identyfikuje postacie: Mikołaja II, Włodzimierza Lenina, Lwa Trockiego, Feliksa Dzierżyńskiego; − wskazuje na mapie miejsce wybuchu rewolucji lutowej oraz rewolucji październikowej;	− wyjaśnia znaczenie terminów: Rząd Tymczasowy, Rada Komisarzy Ludowych mienszewicy, eserowcy, Biała Gwardia, Czeka; − zna datę obalenia caratu przez Rząd Tymczasowy (15 III 1917); − identyfikuje postacie: Aleksandra Kiereńskiego, Grigorij Rasputin; − omawia sytuację wewnętrzną w Rosji w czasie I wojny światowej; − charakteryzuje okres dwuwładzy w Rosji; − wymienia rosyjskie stronnictwa polityczne i przedstawia ich założenia programowe; − określa przyczyny, omawia przebieg i skutki wojny domowej w Rosji.

	– znaczenie terminów: *mienszewicy, bolszewicy, Biała Gwardia, Armia Czerwona, Czeka* – postacie historyczne: Aleksander Kiereński, Włodzimierz Lenin, Feliks Dzierżyński.		− wymienia przyczyny i skutki rewolucji lutowej i październikowej; − przedstawia przebieg rewolucji październikowej; − charakteryzuje sytuację w Rosji po rewolucji październikowej.	
4. Sprawa polska podczas I wojny światowej	– postawy Polaków w sytuacji nadchodzącej wojny; – działania Kompanii Kadrowej i Legionów Polskich; – kryzys przysięgowy i jego znaczenie; – działalność polskich formacji zbrojnych u boku Rosji; – powstanie Błękitnej Armii; – postawa państw zaborczych wobec sprawy polskiej; – Akt 5 listopada i jego znaczenie dla sprawy polskiej; – stanowisko państw ententy w sprawie polskiej; – znaczenie orędzie prezydenta T.W. Wilsona dla sprawy polskiej;	– charakteryzuje stosunek państw zaborczych do sprawy polskiej w przededniu i po wybuchu wojny (XXV.1) – ocenia polski wysiłek zbrojny i dyplomatyczny podczas I wojny światowej (XXV.2)	− wyjaśnia znaczenie terminów: Akt 5 listopada (manifest dwóch cesarzy), Rada Regencyjna, Legiony Polskie, kryzys przysięgowy, Błękitna Armia; − zna daty: wydania manifestu dwóch cesarzy (5 XI 1916), programu pokojowego prezydenta Wilsona (8 I 1918), podpisania traktatu wersalskiego (28 VI 1919), kryzysu przysięgowego (VII 1917), sformowania Legionów Polskich (1914); − identyfikuje postacie: Romana Dmowskiego, Ignacego Jana Paderewskiego, Władysława Grabskiego, Thomasa Woodrowa Wilsona, Józefa Piłsudskiego, Romana Dmowskiego, Ignacego Jana Paderewskiego, Józefa Hallera; − opisuje skutki kryzysu przysięgowego; -wymienia postanowienia Aktu 5 listopada; − omawia sprawę polską w polityce ententy; − wymienia postanowienia konferencji wersalskiej w sprawie polskiej;	− wyjaśnia znaczenie terminu: Kompania Kadrowa, Legion Puławski, I II Brygada Legionów Polskich; − zna daty: odezwy cara Mikołaja II (1916), powstania Rady Regencyjnej (1917), wkroczenia Kompanii Kadrowej do Królestwa Polskiego (6 VIII 1914), powstania Legionu Puławskiego (1914); − omawia udział delegacji polskiej na konferencji paryskiej; − ocenia, jakie znaczenie dla Polaków miał Akt 5 listopada i program pokojowy prezydenta Wilsona; − przedstawia organizacje Legionów Polskich; − przedstawia okoliczności utworzenia wojska polskiego we Francji.

	– udział Polaków w obradach konferencji pokojowej w Paryżu i jej decyzje w kwestii ziem polskich; – znaczenie terminów: *Legiony Polskie*, *kryzys przysięgowy, Akt 5 listopada*, *Rada Regencyjna*; – postacie historyczne: Józef Haller, Ignacy Jan Paderewski, Thomas Woodrow Wilson, Roman Dmowski, Władysław Grabski.		– wymienia polskie formacje zbrojne u boku państw centralnych i u boku ententy.	
Rozdział VI: Świat w okresie międzywojennym				
1. Świat po I wojnie światowej	– skutki społeczne, ekonomiczne i polityczne I wojny światowej; – traktat wersalski i traktaty pokojowe z państwami centralnymi oraz ich postanowienia; – powstanie Ligi Narodów i jej znaczenie w okresie międzywojennym; – postanowienia tzw. małego traktatu wersalskiego; – powstanie nowych lub odzyskanie niepodległości przez narody europejskie	– charakteryzuje postanowienia konferencji paryskiej; ocenia funkcjonowanie ładu wersalskiego (XXVI.2)	– wyjaśnia znaczenie terminów: Wielka Czwórka, Liga Narodów, ład wersalski, demilitaryzacja, wielki kryzys, czarny czwartek, *New Deal;* – zna daty: obrad konferencji paryskiej (XI 1918–VI 1919), podpisania traktatu wersalskiego (28 VI 1919), powstania Ligi Narodów (1920), układu w Locarno (1925), czarnego czwartku (24 X 1929), wprowadzenia *New Deal* (1933); – identyfikuje postać Franklina Delano Roosevelta; – wskazuje na mapie państwa europejskie decydujące o ładzie wersalskim;	– wyjaśnia znaczenie terminów: wolne miasto, mały traktat wersalski, plebiscyt; – zna daty: wstąpienia Niemiec do Ligi Narodów (1926), wstąpienia ZSRS do Ligi Narodów (1934) – identyfikuje postacie: Davida Lloyd George'a, Thomas'a Wilson'a, Vittorio Orlando; – wskazuje na mapie zmiany terytorialne wynikające z traktatu wersalskiego; – ocenia działalność Ligi Narodów; – wyjaśnia, jaką rolę w podważeniu ładu wersalskiego odegrał układ w Locarno; – ocenia założenia polityki *New Deal;*

	(Polska, Czechosłowacja, Królestwo SHS, Litwa, Łotwa, Estonia, Finlandia, Irlandia); – konferencja w Locarno i jej postanowienia; – wielki kryzys gospodarczy – przyczyny i jego skutki polityczne; – znaczenie terminów: *ład wersalski, demilitaryzacja, Liga Narodów, czarny czwartek, New Deal;* – postacie historyczne: Franklin Delano Roosevelt.		− wymienia i pokazuje na mapie państwa powstałe po I wojnie światowej; − wymienia postanowienia traktatu wersalskiego; − przedstawia zniszczenia i straty po I wojnie światowej; − charakteryzuje postanowienia małego traktatu wersalskiego; − charakteryzuje postanowienia konferencji w Locarno; − wyjaśnia cel powstania Ligi Narodów; − wskazuje przyczyny wielkiego kryzysu gospodarczego; − charakteryzuje przejawy wielkiego kryzysu gospodarczego i sposoby radzenia sobie z nim.	− omawia skutki wielkiego kryzysu gospodarczego.
2. Narodziny faszyzmu	– przyczyny powojennego kryzysu demokracji; – powstanie i rozwój niemieckiego narodowego socjalizmu (ideologia, działalność partii narodowosocjalistycznej); – okoliczności przejęcia władzy przez A. Hitlera, budowa państwa i społeczeństwa totalitarnego w Niemczech;	– charakteryzuje oblicza totalitaryzmu (niemieckiego narodowego socjalizmu […]) (XXVI.3)	− wyjaśnia znaczenie terminów: faszyzm, narodowy socjalizm (nazizm), narodowy socjalizm (nazizm), antysemityzm, führer, obóz koncentracyjny, noc długich noży, ustawy norymberskie, noc kryształowa, totalitaryzm, Gestapo; − zna daty: przejęcia przez Adolfa Hitlera funkcji kanclerza (I 1933), przyjęcia ustaw norymberskich (1935), nocy kryształowej (1938); − identyfikuje postacie: Adolfa Hitlera, Josefa Goebbelsa, Heinricha Himmlera;	− wyjaśnia znaczenie terminów: korporacja, pucz, indoktrynacja, − zna daty: funkcjonowania Republiki Weimarskiej (1919–1933), puczu monachijskiego (1923), przejęcia pełnej władzy w Niemczech przez Adolfa Hitlera (VIII 1934), ustaw norymberdzkich (1935); − przedstawia sytuację Niemiec po zakończeniu I wojny światowej; − omawia przyczyny popularności nazistów w Niemczech;

	– represje i zbrodnie nazistów w pierwszych latach sprawowania władzy w Niemczech; – znaczenie terminów: *faszyzm, narodowy socjalizm (nazizm), system monopartyjny, propaganda, totalitaryzm, antysemityzm, ustawy norymberskie, „noc długich noży", obóz koncentracyjny, „noc kryształowa", Gestapo;* – postacie historyczne: Adolf Hitler, Josef Goebbels, Heinrich Himmler.		− wskazuje na mapie Europy państwa totalitarne; − charakteryzuje ideologię faszystowską i nazistowską; − opisuje okoliczności przejęcia władzy przez Adolfa Hitlera; − charakteryzuje politykę nazistów wobec Żydów.	− wyjaśnia, w jaki sposób naziści kontrolowali życie obywateli; − ocenia wpływ polityki prowadzonej przez Adolfa Hitlera na życie obywateli.
3. ZSRS – imperium komunistyczne	– ekspansja terytorialna Rosji Radzieckiej; – utworzenie ZSRS; – okoliczności przejęcia władzy przez J. Stalina i metody jej sprawowania; – funkcjonowanie gospodarki w ZSRS w okresie międzywojennym ; – terror komunistyczny i wielka czystka; – propaganda komunistyczna – stosunki sowiecko-niemieckie w okresie międzywojennym i	– charakteryzuje oblicza totalitaryzmu ([…] systemu sowieckiego) (XXVI.3)	− wyjaśnia znaczenie terminów: Nowa Ekonomiczna Polityka, kolektywizacja rolnictwa, gospodarka planowa, łagier, GUŁAG, NKWD, kult jednostki, stalinizm, komunizm wojenny; − zna daty: układu w Rapallo (1922), utworzenia ZSRS (30 XII 1922), paktu Ribbentrop– Mołotow (23 VIII 1939); - rozwinie skróty: NEP, NKWD; − identyfikuje postać Józefa Stalina; − wyjaśnia, w jaki sposób w ZSRS realizowano kult jednostki; − wymienia cechy charakterystyczne państwa stalinowskiego;	− wyjaśnia znaczenie terminów: wielka czystka, sowchoz, kołchoz, Gułag; − zna daty: ogłoszenia NEP (1921), wielkiej czystki (1936–1938), kolektywizacji rolnictwa (1928), głodu na Ukrainie (1932–1933); - rozwinie skróty: WKP(b); − identyfikuje postacie: Joachima Ribbentropa, Wiaczesława Mołotowa; − omawia okoliczności przejęcia władzy przez Stalina; − ocenia politykę Stalina wobec swoich przeciwników i narodu;

	znaczenie współpracy tych państw; – znaczenie terminów: *stalinizm, NKWD, kult jednostki, wielka czystka, komunizm wojenny, Nowa Ekonomiczna Polityka, kolektywizacja, gospodarka planowa, Gułag, łagry;* – postać historyczna: Józef Stalin.		– opisuje metody stosowane przez Józefa Stalina w celu umocnienia swoich wpływów; – omawia politykę gospodarczą w Rosji Radzieckiej; – omawia postanowienia traktatu w Rapallo i paktu Ribbentrop- Mołotow.	– ocenia skutki reform gospodarczych wprowadzonych w ZSRS przez Stalina;
4. Kultura i zmiany społeczne w okresie międzywojennym	– przemiany społeczne i obyczajowe po I wojnie światowej; – przemiany w modzie i życiu codziennym; – rozwój nauki i techniki (wynalazki, środki transportu publicznego, motoryzacja, kino, radio, telewizja) – kultura masowa i jej wpływ na społeczeństwo; – nowe kierunki w architekturze i sztuce; – znaczenie terminów: *emancypacja*, *mass media, produkcja taśmowa, indoktrynacja, prawa wyborcze, modernizm, dadaizm, surrealizm, futuryzm;*	– opisuje kulturowe i cywilizacyjne następstwa wojny (XXVI.1)	– wyjaśnia znaczenie terminów: mass media, emancypacja, prawa wyborcze, modernizm, dadaizm, surrealizm, futuryzm; – identyfikuje postać Charliego Chaplina; – przedstawia społeczne skutki I wojny światowej; – przedstawia rozwój środków komunikacji w okresie międzywojennym – wymienia rodzaje mass mediów w okresie międzywojennym; – charakteryzuje zmiany społeczne w dwudziestoleciu międzywojennym; – wymienia nowe nurty w architekturze i sztuce.	– wyjaśnia znaczenie terminów: funkcjonalizm, socrealizm, indoktrynacja; – identyfikuje postać Rudolfa Valentino; – zna datę przyznania prawa wyborczego kobietom w Polsce (1918); – wyjaśnia, jakie cele przyświecały nowym trendom w architekturze i sztuce; – wyjaśnia i ocenia wpływ mass mediów na społeczeństwo w dwudziestoleciu międzywojennym; – ocenia zmiany, jakie zaszły w społeczeństwie po zakończeniu I wojny światowej

	– postacie historyczne: Orson Wells, Charlie Chaplin			
5. Świat na drodze ku II wojnie światowej	– militaryzacja Niemiec i jej konsekwencje; – znaczenie zbliżenia politycznego Włoch, Niemiec i Japonii; – okoliczności *Anschlussu* Austrii – polityka ustępstw Zachodu wobec Niemiec – konferencja w Monachium i jej następstwa; – Europa w przededniu wojny – aneksja Czechosłowacji, zajęcie Kłajpedy przez III Rzeszę; – znaczenie terminów: *remilitaryzacja, Anschluss, państwa osi, polityka ustępstw;* – postać historyczna: Neville Chamberlain.	– opisuje politykę hitlerowskich Niemiec służącą rozbijaniu systemu wersalskiego w Europie (XXX.1) – charakteryzuje politykę ustępstw Zachodu wobec Niemiec Hitlera (XXX.2)	– wyjaśnia znaczenie terminów: remilitaryzacja, *Anschluss*, aneksja, oś Berlin–Rzym–Tokio (państwa osi), *appeasement*; – zna daty: remilitaryzacji Nadrenii (1936), *Anschlussu* Austrii (III 1938), konferencji w Monachium (29–30 IX 1938), aneksji Czech i Moraw przez III Rzeszę (III 1939); – identyfikuje postacie: Benita Mussoliniego, Adolfa Hitlera; – wskazuje na mapie państwa europejskie, które padły ofiarą agresji Niemiec i Włoch; – przedstawia przyczyny *Anschlussu* Austrii; – wymienia postanowienia konferencji w Monachium; – charakteryzuje etapy podboju Europy przez Adolfa Hitlera do sierpnia 1939 r.	– zna daty: proklamowania niepodległości Słowacji (III 1939), zajęcia przez Niemcy Okręgu Kłajpedy (III 1939); – identyfikuje postacie: Neville'a Chamberlaina; – przedstawia proces militaryzacji Niemiec; – ocenia postawę polityków państw zachodnich na konferencji w Monachium; – ocenia skutki polityki *appeasementu* dla Europy.
	Rozdział VII: Polska w okresie międzywojennym			
1. Odrodzenie Rzeczypospolitej	– sytuacja ziem polskich pod koniec I wojny światowej; – powstanie lokalnych ośrodków polskiej władzy: Polskiej Komisji Likwidacyjnej w Krakowie, Rady Narodowej Księstwa Cieszyńskiego i Tymczasowego Rządu	– omawia proces formowania się centralnego ośrodka władzy państwowej (XXVIII.1) – charakteryzuje skalę i skutki wojennych zniszczeń oraz dziedzictwa	– wyjaśnia znaczenie terminów: Tymczasowy Naczelnik Państwa, nacjonalizacja; – zna daty: przekazania władzy wojskowej Józefowi Piłsudskiemu przez Radę Regencyjną (11 XI 1918); – identyfikuje postacie: Józefa Piłsudskiego, Romana Dmowskiego, Ignacego	– zna daty: powołania rządu Jędrzeja Moraczewskiego (18 XI 1918), powołania rządu Ignacego Jana Paderewskiego (I 1919); – wyjaśnia, w jaki sposób sytuacja międzynarodowa, która zaistniała pod koniec 1918 r., wpłynęła na odzyskanie niepodległości przez Polskę;

	Ludowego Republiki Polskiej w Lublinie – powrót J. Piłsudskiego z Magdeburga i przejęcie władzy; – powołanie i pierwsze reformy rządów J. Moraczewskiego – znaczenie terminów: Tymczasowy *Naczelnik Państw, nacjonalizacja;* – postacie historyczne: Ignacy Daszyński, Jędrzej Moraczewski, Józef Piłsudski, Roman Dmowski.	zaborowego (XXVIII.1)	Daszyńskiego, Jędrzeja Moraczewskiego, Ignacego Jana Paderewskiego; − wymienia pierwsze ośrodki władzy na ziemiach polskich; − omawia okoliczności przejęcia władzy przez Józefa Piłsudskiego; − opisuje działania pierwszych rządów polskich po odzyskaniu niepodległości.	− przedstawia założenia programowe pierwszych ośrodków władzy; − ocenia polityczne starania Polaków w przededniu odzyskania niepodległości; − ocenia rolę, jaką odegrał Józef Piłsudski w momencie odzyskania niepodległości.
2. Kształtowanie się granic odrodzonej Polski	– spór o kształt odrodzonej Polski – koncepcje granic i koncepcje państwa R. Dmowskiego i J. Piłsudskiego; – konflikt polsko-ukraiński o Galicję Wschodnią; – przebieg i skutki powstania wielkopolskiego; – zaślubiny z morzem i odzyskanie Pomorza przez Polskę; – wyniki plebiscytów na Warmii, Mazurach i Powiślu; – wojna polsko-bolszewicka (wyprawa na Kijów, Bitwa Warszawska, pokój w Rydze i jego postanowienia);	– przedstawia proces kształtowania się granic (decyzje wersalskie, powstanie wielkopolskie, powstania śląskie) (XXVII.2) – opisuje wojnę polsko-bolszewicką i jej skutki (XXVII.3)	− wyjaśnia znaczenie terminów: koncepcja inkorporacyjna, koncepcja federacyjna, Orlęta lwowskie, „cud nad Wisłą”, „bunt” Żeligowskiego, plebiscyt, linia Curzona; − zna daty: Bitwy Warszawskiej (15 VIII 1920), pokoju w Rydze (18 III 1921), wybuchu powstania wielkopolskiego (27 XII 1918), plebiscytu na Górnym Śląsku (20 III 1921), trzeciego powstania śląskiego (V–VII 1921), pierwszego powstania śląskiego (VIII 1919), drugiego powstania śląskiego (VIII 1920); − identyfikuje postacie: Romana Dmowskiego, Józefa Piłsudskiego, Lucjana	− zna daty: włączenia Litwy Środkowej do Polski (III 1922), zaślubin Polski z morzem (10 II 1920), podziału Śląska Cieszyńskiego (VII 1920), plebiscytu na Warmii, Mazurach i Powiślu (11 VII 1920); − identyfikuje postacie: Symona Petlury, Tadeusza Rozwadowskiego, Józefa Hallera; − porównuje koncepcję inkorporacyjną i federacyjną; − przedstawia przyczyny i przebieg konfliktu polsko-ukraińskiego pod koniec 1918 i w 1919 r.; − przedstawia przebieg i skutki kontrofensywy polskiej w 1920 r.;

	– problem Litwy Środkowej, „bunt" gen. L. Żeligowskiego i jego skutki; – przyczyny wybuchu III powstania śląskiego oraz jego skutki; – konflikt z Czechosłowacją o Śląsk Cieszyński; – znaczenie terminów: *koncepcja inkorporacyjna, koncepcja federacyjna, Orlęta Lwowskie, „cud nad Wisłą", linia Curzona, bunt Żeligowskiego, plebiscyt* – postacie historyczne: Symon Petlura, Lucjan Żeligowski, Wojciech Korfanty, *Ignacy Jan Paderewski.*		Żeligowskiego, Ignacego Jana Paderewskiego, Wojciecha Korfantego; − wskazuje na mapie granicę wschodnią ustaloną w pokoju ryskim; − omawia koncepcje polskiej granicy wschodniej; − omawia przebieg wojny polsko-bolszewickiej; − wymienia postanowienia pokoju ryskiego; − przedstawia, w jaki sposób Polska przyłączyła ziemię wileńską; − wskazuje na mapie obszar powstania wielkopolskiego, obszar Wolnego Miasta Gdańska, obszary plebiscytowe; − wymienia wydarzenia, które miały wpływ na kształt zachodniej granicy państwa polskiego; − omawia przebieg i skutki powstania Wielkopolskiego; − przedstawia przyczyny i skutki powstań śląskich; − omawia przebieg plebiscytów na Warmii, Mazurach i Powiślu oraz na Górnym Śląsku.	− ocenia postawę Polaków wobec ekspansji ukraińskiej w Galicji Wschodniej − wskazuje na mapie zasięg powstań śląskich, Śląsk Cieszyński; − przedstawia okoliczności zaślubin Polski z morzem; − opisuje konflikt polsko-czechosłowacki i jego skutki; − ocenia przyczyny klęski Polski w plebiscycie na Warmii, Mazurach i Powiślu; − ocenia postawę Polaków wobec walki o polskość Śląska; − wyjaśnia, jakie znaczenie dla niepodległej Polski miał dostęp do morza.
3. Rządy parlamentarne	– początki odbudowy państwowości polskiej – trudności w unifikacji państwa; – postanowienia małej konstytucji z 1919 r.;	– omawia proces formowania się centralnego ośrodka władzy państwowej (XXVII.1)	− wyjaśnia znaczenie terminów: Naczelnik Państwa, mała konstytucja, konstytucja marcowa, system parlamentarny, hiperinflacja, wojna celna, Kresy Wschodnie; − zna daty: pierwszych wyborów do sejmu ustawodawczego (I 1919), uchwalenia małej	− wyjaśnia znaczenie terminu: sejm ustawodawczy, kontrasygnata, dywersja; − identyfikuje postacie: Romana Rybarskiego, Maurycego Zamoyskiego, Ignacego Daszyńskiego, Jana Baudouin de Courtenaya;

	– ustrój II Rzeczypospolitej w świetle konstytucji marcowej z 1921 r.; – sytuacja międzynarodowa odrodzonego państwa na początku lat dwudziestych; – sojusze z Francją i Rumunią; – elekcja G. Narutowicza na prezydenta i jego zabójstwo; – rząd W. Grabskiego i jego reformy; – charakterystyka rządów parlamentarnych w latach 1919–1926; – znaczenie terminów: *mała konstytucja, konstytucja marcowa, kontrasygnata, Kresy Wschodnie, dywersja, Naczelnik Państwa, hiperinflacja, wojna celna, endecja;* – postacie historyczne: Wincenty Witos, Wojciech Korfanty, Gabriel Narutowicz, Stanisław Wojciechowski	– charakteryzuje ustrój polityczny Polski na podstawie konstytucji marcowej z 1921 r. (XXVIII.2) – przedstawia główne kierunki polityki zagranicznej II Rzeczypospolitej (XXVIII.5)	konstytucji (20 II 1919), uchwalenia konstytucji marcowej (17 III 1921), wyboru Gabriela Narutowicza na prezydenta (XII 1922), zabójstwa prezydenta Gabriela Narutowicza (16 XII 1922), układu polsko-francuskiego (II 1921); − identyfikuje postacie: Józefa Piłsudskiego, Romana Dmowskiego, Gabriela Narutowicza, Wincentego Witosa, Wojciecha Korfantego, Stanisława Wojciechowskiego, Ignacego Daszyńskiego, Władysława Grabskiego; − przedstawia okoliczności pierwszych wyborów prezydenckich; - wymienia postanowienia małej konstytucji; − charakteryzuje trójpodział władzy na podstawie konstytucji marcowej; - wymienia postanowienia sojuszy Polski z Francją i Rumunią; − wymienia polskie partie polityczne w okresie międzywojennym; − charakteryzuje rządy parlamentarne w Polsce w latach 1919–1926.	− przedstawia skutki pierwszych wyborów prezydenckich − omawia okoliczności zamachu na prezydenta Gabriela Narutowicza; − charakteryzuje scenę polityczną II Rzeczypospolitej; − ocenia rządy parlamentarne w Polsce w latach 1919–1926.
4. Zamach majowy i rządy sanacji	– przyczyny i przejawy kryzysu rządów parlamentarnych w II Rzeczypospolitej;	– omawia kryzys demokracji parlamentarnej w Polsce – przyczyny, przebieg i skutki	− wyjaśnia znaczenie terminów: zamach majowy, sanacja, nowela sierpniowa, autorytaryzm, Bezpartyjny Blok Współpracy z Rządem, Centrolew, wybory brzeskie,	– wyjaśnia znaczenie terminów: partyjniactwo „cuda nad urną”, grupa pułkowników;

	– przebieg i skutki zamachu majowego; – wybór I. Mościckiego na prezydenta; – wzmocnienie władzy wykonawczej poprzez wprowadzenie noweli sierpniowej i konstytucji kwietniowej z 1935 r.; – stosunek rządów sanacyjnych do opozycji politycznej (proces brzeski, wybory brzeskie); – stosunki międzynarodowe władz sanacyjnych – koncepcja Międzymorza, polityka równowagi; – relacje Polski z Niemcami i ZSRR (traktat o nieagresji z ZSRR, deklaracja o niestosowaniu przemocy z Niemcami); – śmierć J. Piłsudskiego i rywalizacja o władzę w obozie sanacji; – polski autorytaryzm na tle europejskim; – znaczenie terminów: *przewrót majowy, sanacja, autorytaryzm, nowela sierpniowa, BBWR, Centrolew, wybory brzeskie,*	przewrotu majowego (XXVIII.3) – opisuje polski autorytaryzm (XXVIII.4) – przedstawia główne kierunki polityki zagranicznej II Rzeczypospolitej (XXVIII.5)	konstytucja kwietniowa, polityka równowagi; − zna daty: początku zamachu majowego (12 V 1926), dymisji rządu i prezydenta Stanisława Wojciechowskiego (14 V 1926), uchwalenia konstytucji kwietniowej (23 IV 1935), traktatu polsko-radzieckiego o nieagresji (1932), polsko-niemieckiej deklaracji o niestosowaniu przemocy (1934); − identyfikuje postacie: Józefa Piłsudskiego, Stanisława Wojciechowskiego, Ignacego Mościckiego, Józefa Becka, Edwarda Rydza-Śmigłego; − omawia przyczyny zamachu majowego; − charakteryzuje przebieg zamachu majowego; − opisuje skutki polityczne i ustrojowe zamachu majowego; − charakteryzuje rządy sanacyjne; − charakteryzuje rządy autorytarne na przykładzie rządów sanacji; − charakteryzuje trójpodział władzy na podstawie konstytucji kwietniowej; − wymienia postanowienia sojuszy, jakie zawarła Polska w okresie sanacji.	− zna daty: uchwalenia noweli sierpniowej (2 VIII 1926), wyborów brzeskich (XI 1930), procesu brzeskiego (1932); − identyfikuje postacie: Macieja Rataja, Walerego Sławka; − przedstawia politykę sanacji wobec opozycji; − omawia rządy sanacyjne po śmierci Józefa Piłsudskiego; − porównuje pozycję prezydenta w konstytucji marcowej i kwietniowej; − ocenia zamach majowy i jego wpływ na losy II Rzeczypospolitej i jej obywateli.

	proces brzeski, konstytucja kwietniowa, polityka równowagi; – postacie historyczne: Ignacy Mościcki, Walery Sławek, Józef Beck, Edward Rydz-Śmigły *Stanisław Wojciechowski.*			
5. Osiągnięcia II Rzeczypospolitej	– problemy gospodarki II RP (różnice w rozwoju gospodarczym ziem polskich, trudności w ich integracji, podział na Polskę A i B); – reformy gospodarcze dwudziestolecia międzywojennego – reformy W. Grabskiego (walutowa) i E. Kwiatkowskiego (budowa Gdyni oraz COP); – wielki kryzys gospodarczy w Polsce; – struktura społeczna, narodowościowa i wyznaniowa II Rzeczypospolitej; – polityka II Rzeczypospolitej wobec mniejszości narodowych; – znaczenie terminów: *magistrala węglowa, reforma walutowa,*	– ocenia życie społeczno-gospodarcze II Rzeczypospolitej, uwzględniając kryzysy i osiągnięcia (XXIX.3) – charakteryzuje społeczną, narodowościową i wyznaniową strukturę państwa polskiego (XXIX.1)	− wyjaśnia znaczenie terminów: Polska A i Polska B, reforma rolna, reforma walutowa, Centralny Okręg Przemysłowy, asymilacja narodowa, hiperinflacja, magistrala węglowa; − zna daty: reformy walutowej Władysława Grabskiego (1924), rozpoczęcia budowy Gdyni (1921), rozpoczęcia budowy COP-u (1937); − rozwinie skrót COP; − identyfikuje postacie: Władysława Grabskiego, Eugeniusza Kwiatkowskiego; − wskazuje na mapie obszar COP-u, Gdynię, magistralę węglową; − omawia reformy rządu Władysława Grabskiego; − przedstawia przyczyny budowy portu w Gdyni i jego znaczenie dla polskiej gospodarki; − wyjaśnia, jaką rolę gospodarczą odgrywał Centralny Okręg Przemysłowy;	− wyjaśnia znaczenie terminu: getto ławkowe, *numerus clausus*; − zna daty: ustawy o reformie rolnej (1920 i 1925), przeprowadzenia spisów powszechnych w II Rzeczypospolitej (1921 i 1931); − omawia założenia i realizację reformy rolnej; − ocenia wpływ reform Władysława Grabskiego na sytuację gospodarczą II Rzeczypospolitej; − wymienia różnice między Polską A i Polską B; − ocenia znaczenie portu gdyńskiego dla gospodarki II Rzeczypospolitej; − ocenia gospodarczą działalność Eugeniusza Kwiatkowskiego − charakteryzuje politykę władz II Rzeczypospolitej wobec Ukraińców; − omawia stosunki polsko-żydowskie; − ocenia politykę władz II Rzeczypospolitej wobec mniejszości narodowych.

	Centralny Okręg Przemysłowy, asymilacja narodowa, getto ławkowe, *numerus clausus, hiperinflacja;* – postać historyczna: Eugeniusz Kwiatkowski, Władysław Grabski.		− przedstawia strukturę społeczną II Rzeczypospolitej; − omawia strukturę narodowościową i wyznaniową II Rzeczypospolitej; − wyjaśnia, na czym miała polegać asymilacja narodowa.	
6. Kultura i nauka II RP	– rozwój szkolnictwa w II Rzeczypospolitej; – osiągnięcia polskiej nauki; – dorobek i twórcy polskiej kultury w dwudziestoleciu międzywojennym (literatura, poezja, malarstwo, architektura); – rozwój polskiej kinematografii; – postacie historyczne: Władysław Reymont, Stefan Żeromski, Witold Gombrowicz, Bruno Schulz, Stanisław Ignacy Witkiewicz, Julian Tuwim, Zofia Nałkowska, Maria Dąbrowska, Franciszek Żwirko, Stanisław Wigura – znaczenie terminów: *analfabetyzm, awangarda, Enigma, ekspresjonizm, impresjonizm, formizm, modernizm, funkcjonalizm;*	– wymienia najważniejsze osiągnięcia kulturalne i naukowe Polski w okresie międzywojennym (XXIX.3)	− wyjaśnia znaczenie terminów: analfabetyzm, ekspresjonizm, impresjonizm, formizm, modernizm, funkcjonalizm; − identyfikuje postacie: Władysława Reymonta, Stefana Żeromskiego, Zofii Nałkowskiej, Marii Dąbrowskiej, Witolda Gombrowicza, Juliana Tuwima; − zna datę reformy szkolnictwa (1932); − wyjaśnia, w jaki sposób władze odrodzonego państwa polskiego walczyły z analfabetyzmem; − omawia rozwój edukacji w II Rzeczypospolitej; − wymienia przedstawicieli polskiej literatury w dwudziestoleciu międzywojennym; − przedstawia najważniejsze osiągnięcia kultury polskiej w dwudziestoleciu międzywojennym; − wymienia osiągnięcia polskich naukowców w dziedzinie nauk technicznych; − prezentuje osiągnięcia polskiej literatury w okresie dwudziestolecia międzywojennego;	− wyjaśnia znaczenie terminów: skamandryci, awangarda; − identyfikuje postacie: Franciszka Żwirki, Stanisława Wigury, Brunona Schulza, Tadeusza Dołęgi- Mostowicza, Hanki Ordonówny; − wymienia przykłady wyższych uczelni funkcjonujących w II Rzeczypospolitej; − wymienia przedstawicieli nauk technicznych, twórców filmu i sztuki w Polsce międzywojennej; − przedstawia nurty w polskiej literaturze oraz grupy poetyckie, jakie rozwinęły się w okresie dwudziestolecia międzywojennego; − charakteryzuje kierunki w sztuce i architekturze II Rzeczypospolitej; − przedstawia rozwój kinematografii polskiej w dwudziestoleciu międzywojennym.

7. Schyłek niepodległości	– postawa Polski wobec decyzji konferencji monachijskiej; – zajęcie Zaolzia przez Polskę; – niemieckie żądania wobec Polski; – stanowisko władz polskich wobec roszczeń Hitlera; – zacieśnienie współpracy Polski z Francją i Wielką Brytanią; – pakt Ribbentrop–Mołotow i jego konsekwencje; – postacie historyczne: Joachim von Ribbentrop, Wiaczesław Mołotow, Józef Beck; – znaczenie terminów: *Zaolzie, eksterytorialność;*	– przedstawia główne kierunki polityki zagranicznej II Rzeczypospolitej (XXVIII.5) – charakteryzuje politykę ustępstw Zachodu wobec Niemiec Hitlera (XXX.2) – wymienia konsekwencje paktu Ribbentrop–Mołotow (XXX.3)	− wyjaśnia znaczenie terminu: Zaolzie, eksterytorialność; − zna daty: zajęcia Zaolzia przez Polskę (2 X 1938), paktu Ribbentrop– Mołotow (23 VIII 1939); − identyfikuje postacie: Joachima von Ribbentropa, Wiaczesława Mołotowa, Józefa Becka; − wskazuje na mapie: Zaolzie, obszary, które na mocy paktu Ribbentrop– Mołotow miały przypaść III Rzeszy i ZSRS; − przedstawia żądania, jakie III Rzesza wysunęła wobec Polski w 1938 r.; − omawia postawę władz II Rzeczypospolitej wobec żądań niemieckich; - przedstawia państwa, z którymi Polska miała podpisane sojusze w przededniu wojny; − wymienia postanowienia paktu Ribbentrop– Mołotow.	− zna datę przemówienia sejmowego Józefa Becka (5 V 1939); − wyjaśnia, w jakich okolicznościach nastąpiło włączenie Zaolzia do II Rzeczypospolitej; − charakteryzuje relacje polsko-brytyjskie i polsko-francuskie w przededniu II wojny światowej; − wyjaśnia, jaki wpływ miały brytyjskie i francuskie gwarancje dla Polski na politykę Adolfa Hitlera; − wyjaśnia, jakie znaczenie dla Polski miało zawarcie paktu Ribbentrop– Mołotow.

Rozkład opracowany przez Lidię Leszczyńską, oparty na programie nauczania *Wczoraj i dziś* autorstwa Tomasza Maćkowskiego